

KURS 12

VÅRTERMINEN 2013

SCHEMA
LITTERATUR

SVENSKA PSYKOANALYTISKA INSTITUTETS SEMINARIER

Kursansvarig: Gunilla Sallander och Margaretha Wiström

TERMIN 2, VT 2013

17.30 – 19.00		Rast	19.30 – 21.00	
datum	LÄRARE	ÄMNE	LÄRARE	ÄMNE
8/1	SB	Freud, Teknik	EÖ	Falldragning, erfaren analytiker
15/1	SB	Freud, Teknik	AD, KBS	Spädbarnsobservationer
22/1	SB	Freud, Teknik	EÖ	Falldragning, erfaren analytiker
29/1	SB	Freud, Teknik	AD, KBS	Spädbarnsobservationer
5/2	SB	Freud, Teknik	EÖ	Falldragning, erfaren analytiker
12/2	SB	Freud, Teknik	AD, KBS	Spädbarnsobservationer
Lördag 16/2	AHK	Fallet DORA		Lördagsseminarium 9.00-14.30
19/2	LNR	Den tidiga utv.- Abraham	EÖ	Falldragning, erfaren analytiker
26/3		Sportlov		
5/3	LNR	Den tidiga utv. - Abraham	AD, KBS	Spädbarnsobservationer
12/3	LNR	Den tidiga utv. - Abraham	EÖ	Falldragning, erfaren analytiker
19/3	MB	Den tidiga utv. - Ferenczi	AD, KBS	Spädbarnsobservationer
26/3	MB	Den tidiga utv. - Ferenczi	RK	Den psykoanalytiska situationen: Former,ramar
2/4		Påsklov		
9/4	DMP	Den tidiga utvecklingen	RK	Den psykoanalytiska situationen: Former,ramar
16/4	HK	Information från Handledarkommittén	RK	Den psykoanalytiska situationen: Former,ramar
23/4	DMP	Den tidiga utvecklingen	RK	Den psykoanalytiska situationen: Former,ramar
30/4		Valborg		
7/5	DMP	Den tidiga utvecklingen	RK	Den psykoanalytiska situationen: Former,ramar
14/5	AH	Etik I	RK	Den psykoanalytiska situationen: Former,ramar
21/5	DMP	Den tidiga utvecklingen	RK	Den psykoanalytiska situationen: Former,ramar
28/5	DMP	Den tidiga utvecklingen	UE	Juridik
4/6	DMP	Den tidiga utvecklingen		Möte med kursansvariga

Lärare:

Den tidiga utvecklingen – Abraham: Lena Necander-Redell (LNR)	3dt
Den tidiga utvecklingen – Ferenczi: Madeleine Bachner (MB)	2dt
Den tidiga utvecklingen: Daniela Montelatici- Prawitz (DMP)	6dt
Freud, Teknik: Sören Broms (SB)	6dt
Den psykoanalytiska situationen: Former, ramar: Rolf Künstlicher (RK)	7dt
Falldragning, Erfaren analytiker: Eva Öhrner (EÖ)	5dt
Juridik, Ulla Ek (UE)	1dt
Etik I: Anita Häggmark (AH)	1dt
Spädbarnsobservationer: Anita Dahlgren, Karin Backa Sigrell (AD, KBS)	5dt
Dora : Annika Hirdman Künstlicher (AHK)	3dt

Den tidiga utvecklingen, Karl Abraham**3 dt**

Lena Necander-Redell

Seminarierna ingår i en längre serie om TIDIG UTVECKLING

Karl Abraham ingick i kretsen kring Freud. Han var driftsteoretiker och följde i mycket Freuds tankar om barnets tidiga utveckling. En rekommendation är därför att inför kursstart läsa om Freuds *Tre Avhandlingar om Sexualteori*, fr a det avsnitt som handlar om den infantila sexualiteten. Karl Abraham både förvaltade och vidareutvecklade Freuds tankegods. Han var förankrad i det kliniska och intresserade sig för psykets koppling till den kroppsliga utvecklingen.

De texter som ingår i det här avsnittet ger en inblick i Abrahams tänkande om den libidinösa driftens utveckling på oral, anal och genital nivå samt hur driften förhåller sig till objekt på de olika nivåerna.

Kursen kommer också att innehålla en fallbeskrivning, som kandidaterna uppmanas reflektera över utifrån ett Abraham-perspektiv.

Kursens syfte:

- att ge en orientering i tidig psykoanalytisk utvecklingsteori
- att ge ett idéhistoriskt perspektiv
- att utröna vilka av Karl Abrahams idéer som levt vidare och vilket inflytande dessa haft på senare psykoanalytiska teoretiker såsom Melanie Klein, Donald Meltzer m fl..

Kursomfång:

Tre x två seminarietimmar.

Litteratur:

Abraham, K. (1927). *Selected Papers on Psychoanalysis*. Karnac Books. London
Sammanlagt antal sidor: 76

Den 19 februari. Kap XXIV. The influence of Oral Erotism om Character - Formation (1924)
Kap XXVI, del II. Origins and Growth of Object – Love (1924)

Den 5 mars. Kap XVII. The Narcissistic Evaluation of Excretory Processes in Dreams and Neuroses (1920)
Kap. XXIII. Contributions to the Theory of the Anal Character (1921)

Den 12 mars. Kap XXV. Character – Formation on the Genital Level of the Libido (1925)
Falldiskussion

För godkänt på kursen krävs aktivt deltagande. Varje kandidat förbereder och presenterar en frågeställning till varje seminarietillfälle.

Den tidiga utvecklingen – Del två: S. Ferenczi Madeleine Bachner

2 dt

Denna kurs kommer att ägnas Sandor Ferenczis bidrag till kunskap och förståelse av den tidiga utvecklingen.

Ferenczi var lärjunge till Freud och stod honom mycket nära teoretiskt och kliniskt I början men utvecklade allt mer en egen hållning i sin kliniska verksamhet som han senare skrev om i sina artiklar.

Vi kommer att utforska lustprincipen och realitetsprincipen och vidare fördjupa oss i begreppet projection och introjection utifrån Ferenczis synsätt.

Litteratur till 19/3: Ferenczi. S. (1913) Stages in the Development of the sense of Reality. I First contributions to Psycho-Analysis. Maresfield reprints, London 1980.

Litteratur till 26/3: Ferenczi.S. (1933)Confusion of tongues between adult and the child. I final Contributions to Psycho-Analysis. Maresfield reprints, London 1980.

Dessa artiklar finns på PEPWEB.

Examinationsform:

Aktiv närvaro under seminarierna.

Var och en tar med en egen frågeställning till seminarierna.

En mer utförlig beskrivning av kursen kommer senare i januari 2013.

Den tidiga utvecklingen. Senare teorier Daniela Montelatici Prawitz

6 dt

Inom detta avsnitt kommer vi att läsa texter och diskutera olika teman för att fördjupa oss i hur den psykoanalytiska teorin om den tidiga utvecklingen har genomgått förändringar efter Freud, Abraham och Ferenczi. Hur ser vi idag på den emotionella utvecklingen och dess svårigheter? Seminarier har ett idéhistoriskt perspektiv som följer utvecklingen av några grundläggande teman genom att tydliggöra dem i texter av olika viktiga författare. Teman som vi kommer att ägna oss är infantil sexualitet, objekt- och subjektutvecklingen, symbolisering och trauma. Vi läser och diskuterar korta texter av Klein, Winnicott, Fraiberg, Laplanche, Britton och Roussillon. Vi kommer att uppmärksamma Bions påverkan i denna teoretiska utveckling inom psykoanalysen. Ett seminarium ägnas åt Johan Normans tänkande, som är viktigt inslag i föreningens utbildning i barnpsykoanalys, och ett annat åt hur vi idag ser på attachment-begreppet från ett psykoanalytiskt perspektiv. Några fallvinjetter från olika åldrar kommer också att presenteras. En detaljerad plan för seminarier kommer senare.

Litteraturlistan

1) D. W. Winnicott (1941)

International Journal of Psycho-Analysis, 22:229-249 The Observation of Infants in a Set Situation

2) Winnicott, D. (1956). The primary maternal preoccupation. In: *Through paediatrics to Psychoanalysis*. London: Hogarth Press.

Sv översättning i *Den skapande impulsen*. Psykoanalytiska skrifter i urval av A. Jemstedt, 1993, Natur och Kultur, 112 - 118,.

3) Klein, M. (1959). Our adult world and its roots in infancy. In: *Envy and gratitude. Writings of M. Klein, vol. 3*. London, Hogarth Press 1980, 247-263.

4) Bowlby, J. (1969). The child's tie to his mother: attachment behaviour. In: *Attachment and loss*. London: Pimlico, 221 - 257.

5) Fraiberg, S., Adelson, E., & Shapiro, V. (1975). *Ghosts in the nursery. A psychoanalytic approach to the problems of impaired infant-mother relationships*. *Journal of the American Academy of Child Psychiatry*, 14(3), 387- 421.

6) Britton, R (1989) The missing link: parental sexuality in the Oedipus complex. I *The Oidipus Complex Today*, 83 - 101. London: Karnac.

7) Laplanche, J. (1999). The drive and its source-object: its fate in transference. I: *Essays on otherness*, 117-132. London: Routledge.

8) Zepf, S (2006) Attachment theory and psychoanalysis. Some remarks from an epistemological and from a Freudian viewpoint. *International Journal of Psycho-Analysis*, 87:1529-48.

9) Norman, J (2008) Närvaro och omvandlingar av tidiga infantila erfarenheter i förhållande till det Omedvetna i *Det är aldrig för tidigt*. 16 - 37. Svenska psykoanalytiska föreningens skriftserie nr 10.

Freuds tekniska skrifter Sören Broms

6 dt

Läs Jill Hoffmann de Marés Inledning (sid. 9 -72) till volym VIII av *Sigmund Freuds Samlade skrifter*.

Sedan följer litteraturen som nedan:

Sem. 1 d. 8.1:

Freud, S. (1904a (1903)). Freuds psykoanalytiska metod. S.SKR. VIII: 73-80.

_____ (1912). Råd till läkaren vid den psykoanalytiska behandlingen. S.SKR. VIII: 139-150.

Sem. 2 d. 15.1:

Freud, S. (1913c). Om inledningen av behandlingen. (Ytterligare råd om den psykoanalytiska tekniken: I). S.SKR. VIII: 151-173.

Sem. 3 d. 22.1:

Freud, S. (1912b). Om överföringens dynamik. S.SKR. VIII: 129-138.
____ (1915a (1914)). Iakttagelser om överföringskärleken. S.SKR. VIII: 187-201.

Sem. 4 d. 29.1:

Freud, S (1914g). Erinring, upprepning och genomarbetning. (Ytterligare råd om den psykoanalytiska tekniken: II). S.SKR. VIII: 175-185.
____ (1937d). Konstruktioner i analysen. S.SKR. VIII: 355-368.

Sem. 5 d. 5.2:

Freud, S. (1937c). Den ändliga och den oändliga analysen. S.SKR. VIII: 315-353.

Sem. 6 d. 12.2:

Freud, S. (1926e). Frågan om lekmannaanalis. Samtal med en opartisk person. S.SKR. VIII: 237-314.

Den psykoanalytiska situationen: Former, ramar **7 dt** **Rolf Künstlicher (RK)**

Vi skall under 7 gånger ta reda på vad det är för en slags situation som vi som blivande psykoanalytiker skapar och befinner oss i. Vilka är de förutsättningar som måste finnas för att sätta igång en psykoanalys?

Till seminarium 1: Bedömning av analyserbarhet. Den initiala kontakten

Litt. Indications and contraindications och Analysability. sid. 14-40 i Etchegoyen, H. (1991) *The Fundamentals of Psychoanalytic Technique*. London: Karnac Books:

Seminarium 2: Den första intervjun. Kontraktet. Etchegoyen. kap.4-6

Seminarium 3: Vad för slags klinisk situation skapar psykoanalysen? En idéhistorisk bakgrund till den psykoanalytiska situationen.

Blass R and Simon, B (1994) The Value of the Historical Perspective to Contemporary Psychoanalysis: Freud's 'Seduction Hypothesis'. *Int. J. Psycho-Anal.*, 75:677-693

Friedman, L. (1991) A Reading of Freud's Papers on Technique. *Psychoanal. Q.*, 60:564-595

Seminarium 4: Ett symboliskt rum omgärdat av specifika regler

Regler och ram. Etchegoyen. Kap. 37-38

Seminarium 5. Faktisk och illusorisk asymmetri

Modell, A H (1989) The Psychoanalytic Setting as a Container of Multiple Levels of Reality: A Perspective on the Theory of Psychoanalytic Treatment. *Psychoanal. Inq.*, 09:67-87

Seminarium 6

Den asymmetriska spänningens erbjudande: Att ge utrymme åt infantil sexualitet och upprepningstväng

Litt. Laplanche, J (1999) *Transference: its Provocation by the Analyst*. In *Essays on Otherness* 214-233 London and New York: Routledge

Seminarium 7: Vilka krav ställer den kliniska situationen på analytiker och analysand?

Litt. Bleger, J. (1967). Psycho-Analysis of the Psycho-Analytic Frame. Int. J. Psycho-Anal., 48:511-519

Dora-fallet Seminarium
Lördagen den 16 februari kl 9.30-14.30
Annika Hirdman Künstlicher

3dt

Litteratur:

Freud, S. : *Fallstudier*. S.Skr VI. Stockholm: Natur och Kultur, 2000.
s. 59 – 160.

Under tre månader oktober till december 1900 behandlade Freud den 18-åriga unga kvinnan Ida Bauer (Dora). Fallbeskrivningen skrevs ner de följande månaderna efter att Dora avbröt behandlingen på nyårsafton, men Freud väntade med att publicera fallstudien till 1905, samma år som Tre avhandlingar om sexualteori kommer ut. I arbetet med Dora, som kan ses som det första egentliga psykoanalytiska arbetet - även om det verkligen är ett brottstycke – kompletterar Freud nu sitt tidigare arbete med Studier i Hysteri. Fallbeskrivningen centrerar sig runt de två drömmar Dora hade under analysen och Freud försöker här tillämpa sina upptäckter från sitt epokgörande arbete med Drömtydning från 1900, men också demonstrera sina teorier rörande den infantila sexualiteten och oidipuskomplexet. Med Dora-fallet introducerar han också det centrala begreppet överföring, även om han vid den tidpunkten inte avser det vi idag menar med överföring. Mycket har skrivits om Dora-fallet och hur man skulle kunna förstå att Dora lämnade analysen i förtid. Men vi får vid läsningen av Dora-fallet ha i beaktandet att den kunskap som vi idag har kring överförings-motöverföringsdynamiken, bearbetnings-och integreringsprocesser, och inte minst om adolescensutvecklingen, var ännu inte utvecklad. Jag ber er därför läsa berättelsen om samspelet mellan Freud och Dora så förutsättningslöst som möjligt.

Jag har gett er en kort bakgrund kring var Freud stod i sin teoretiska utveckling när han möter Ida Bauer – Dora. På seminariet tänker jag att vi kan diskutera vidare hur hans tänkande vid den tidpunkten påverkar honom i hans arbete med Dora. Hur tycker du att Freud bemöter, förstår och missförstår Dora?

Var och en får inför seminariet förbereda ett kortare inlägg kring en frågeställning som kan initiera en diskussion i gruppen vid seminariet.
Innan seminariet skickar jag till er några frågområden som ni sinsemellan kan dela upp mellan er.

VÄLKOMNA!

Falldragning erfaren analytiker

5dt

Eva Öhrner
Ingen litteratur

Juridik

1 dt

Ulla Ek

PSL- patientsäkerhetslagen kommer att behandlas – den kommer att skickas ut till er i kursen innan seminariet.

Etik

1 dt

Anita Häggmark

”Etiska regler – tvångströja eller garanti för frihet?”

Ovanstående fråga är fruktbar att reflektera över vid genomgång av den del av Spaf:s stadgar, som berör etikfrågor.

Inom den Europeiska Psykoanalytiska Federationen (EPF) har under de senaste åren pågått utbyte och jämförelse mellan de olika europeiska föreningarnas etiska regler, något som har lett till viktiga diskussioner .

Gemensamt är t.ex den betoning på relationen mellan professionella, personliga och privata möten, som man som psykoanalytiker har att förhålla sig till. Här kommer detta seminariums tyngdpunkt att ligga med möjlighet att tänka kring exempel såväl från analysrummet som från andra professionella situationer.

Med utgångspunkt från Anders Zachrissons föredrag kommer vi att diskutera bl.a. relationen mellan psykoanalytisk teknik och etik.

Förutom egna exempel kan man finna mycket användbara sådana i den nedan rekommenderade ”*Ethics case book*”

Rekommenderad läsning inför seminariet:

Utdrag ur Spaf:s stadgar (finns hos kansliet)

Anders Zachrisson ” *Ethical transgressions and deviations of method in psychoanalysis*”
Föredrag vid Nordisk Psykoanalytisk kongress i Helsingfors 2010 (bifogas)

Paul A Dewald & Rita W Clark ”*Ethics case book*” (The American Psychoanalytical Association . www.apsa.org)

Spädbarnsobservationer

5 dt

Anita Dahlgren, Karin Backa Sigrell

Fortsättning från termin 1.